

POSTANOWIENIE

15 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

SSN Roman Trzaskowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 15 września 2023 r. w Warszawie,
zażalenia Miasta Poznań-Zarządu [...] w Poznaniu
na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z 20 grudnia 2022 r., I WSC 177/22 (I AGa 95/20),
w sprawie z powództwa P. Spółdzielni Mieszkaniowej w P.
przeciwko Miastu Poznań-Zarządowi [...] w Poznaniu
o ustalenie,

1) oddała zażalenie,

**2) oddała wniosek powoda o zasądzenie od pozwanego
kosztów postępowania zażaleniowego.**

(A.D.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 7 stycznia 2020 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił powództwo P. Spółdzielni Mieszkaniowej z siedzibą w P. przeciwko Miastu Poznań - Zarządowi [...] w Poznaniu o ustalenie.

Po rozpoznaniu apelacji strony powodowej, Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z 8 marca 2021 r. zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że ustalił nieistnienie obowiązku powódki uiszczania na rzecz pozwanego za okres od 1 stycznia 2018 r. do 31 stycznia 2018 r. opłat za usługi odprowadzania wód opadowych i roztopowych do kanalizacji deszczowej Miasta Poznania z opisanych w wyroku terenów, a nadto ustalił nieistnienie obowiązku powódki uiszczania na rzecz pozwanego za okres od 1 stycznia 2018 r. do 31 stycznia 2018 r. opłat za usługę wodną dotyczącą terenów opisanych w wyroku.

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od tego wyroku. Postanowieniem z 28 września 2022 r. (I CSK 1528/22) Sąd Najwyższy zwrócił ją z aktami sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu w celu podjęcia czynności zmierzających do usunięcia braku formalnego skargi w postaci niewłaściwego umocowania pełnomocnika strony pozwanej radcy prawnego R.Ś. Sąd Najwyższy wskazał, że pełnomocnictwo procesowe podpisał Dyrektor Zarządu [...] w Poznaniu K.O., legitymujący się pełnomocnictwem z 28 maja 2021 r., udzielonym mu przez Prezydenta Miasta Poznania na podstawie art. 86, 87 i 87¹ k.p.c. Tymczasem z akt sprawy nie wynika, aby spełniał on wymagania określone w art. 87¹ k.p.c. dla osób, które mogą reprezentować strony przed Sądem Najwyższym.

Sąd Apelacyjny wezwał stronę pozwaną do uzupełnienia braku formalnego wniesionej skargi kasacyjnej zgodnie z treścią przytoczonego postanowienia Sądu Najwyższego. W odpowiedzi na wezwanie pozwana przedstawiła pełnomocnictwo Prezydenta Miasta Poznania dla K.O. — Dyrektora Zarządu [...] w Poznaniu do reprezentowania Miasta Poznania - Zarządu [...] w Poznaniu przed Sądem Najwyższym w postępowaniu kasacyjnym ze skargi na wyrok Sądu Apelacyjnego w

Poznaniu w sprawie o sygn. I AGa 95/20 oraz pełnomocnictwo udzielone przez K.O. m.in. radcy prawnemu R.Ś. do w/w postępowania kasacyjnego.

Postanowieniem z 20 grudnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu odrzucił skargę kasacyjną pozwanego na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c, wskazując w uzasadnieniu, że pozwany nie uzupełnił braku formalnego skargi kasacyjnej zgodnie z wezwaniem. Sąd podniósł, że pozwanym w sprawie jest Miasto Poznań, które jako jednostka samorządu terytorialnego posiada zdolność sądową; działający w tym postępowaniu Zarząd [...] w Poznaniu jest natomiast gminną jednostką organizacyjną bez osobowości prawnej, której kierownik działa jednoosobowo w zakresie właściwości jednostki, zastępując gminę na podstawie pełnomocnictwa udzielonego mu przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta. Kierownik jednostki organizacyjnej gminy może zatem występować w jej imieniu jedynie w granicach udzielonego mu pełnomocnictwa. Znalazło to odzwierciedlenie także w § 5 ust. 1 Statutu Jednostki Budżetowej o nazwie Zarząd [...] w Poznaniu, stanowiącym załącznik do uchwały nr [...] Rady Miasta Poznania z 17 maja 2016 r., zgodnie z którym Dyrektor kieruje działalnością Zarządu [...] i reprezentuje go na zewnątrz na podstawie i w granicach pełnomocnictwa udzielonego przez Prezydenta Miasta Poznania. W ocenie Sądu Apelacyjnego, pełnomocnictwa procesowego do reprezentowania strony pozwanej, tj. Miasta Poznania - Zarządu [...] w Poznaniu w postępowaniu kasacyjnym mógł skutecznie udzielić jedynie Prezydent Miasta Poznania jako uprawniony do tego organ i powinno ono spełniać wymagania

wskazane

w art. 87¹ k.p.c., tj. winno być udzielone zawodowemu pełnomocnikowi procesowemu w osobie adwokata lub radcy prawnego. Tymczasem - jak wynika z treści pełnomocnictwa nr [...] z 14 listopada 2022 r. - Prezydent Miasta Poznania udzielił pełnomocnictwa procesowego do zastępowania Miasta w postępowaniu kasacyjnym K.O. - osobie, która nie jest adwokatem lub radcą prawnym ani też nie należy do kręgu podmiotów wskazanych w art. 87¹ § 2 k.p.c., co nie czyni zadość wymogom przymusu adwokacko-radcowskiego obowiązującemu w postępowaniu kasacyjnym (art. 87¹ k.p.c.). Sąd Apelacyjny uznał w konsekwencji, że K.O., będący na podstawie pełnomocnictwa nr [...] jedynie pełnomocnikiem procesowym pozwanego, nie mógł udzielić dalszego pełnomocnictwa procesowego radcy

prawnemu R.Ś., które wpisywałoby się w normę wynikającą z art. 87¹ § 1 k.p.c. i byłoby skuteczne w sprawie kasacyjnej. Pełnomocnictwa substytucyjnego, a taki charakter ma pełnomocnictwo z 16 listopada 2022 r. dla radcy prawnego R.Ś., nie może udzielić pełnomocnik główny ponad zakres pełnomocnictwa, który sam posiada.

Strona pozwana wniosła zażalenie na to postanowienie podnosząc zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego, a to art. 65 k.c. w zw. z art. 47 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40, dalej: „u.s.g.”) i art. 87¹ k.p.c. poprzez błędną wykładnię dokumentu pełnomocnictwa z 14 listopada 2022 r. nr [...], art. 47 u.s.g. poprzez jego niezastosowanie i błędne przyjęcie, że pełnomocnictwo jednoosobowe udzielone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) kierownikowi gminnej jednostki organizacyjnej nie obejmuje upoważnienia do udzielania pełnomocnictw procesowych, a zwłaszcza udzielania adwokatowi lub radcy prawnemu pełnomocnictwa do reprezentowania gminy - gminnej jednostki organizacyjnej w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, art. 45 w zw. z art. 169 ust. 1 i 2 Konstytucji RP poprzez ich niezastosowanie i błędne przyjęcie, że przy wnoszeniu skargi kasacyjnej Miasto Poznań - Zarząd [...] było niewłaściwie reprezentowane. Skarżąca zarzuciła także naruszenie przepisów postępowania, to jest: art. 87¹ § 1 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, polegające na uznaniu, że pełnomocnictwa w myśl tego przepisu może skutecznie udzielić jedynie bezpośrednio sam mocodawca, bez pośrednictwa innego pełnomocnika, art. 86-87¹ k.p.c. w zw. z art. 47 u.s.g. poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że tylko wójt (burmistrz, prezydent miasta) może udzielać adwokatowi lub radcy prawnemu pełnomocnictwa do reprezentowania gminy - gminnej jednostki organizacyjnej w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie pozwanego jest bezzasadne.

Zgodnie z art. 87¹ § 1 k.p.c. w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych i dotyczy to

także czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, które podejmowane są przed sądem niższej instancji. Ustanowiony w tym przepisie przymus adwokacko-radcowski odnosi się do każdego postępowania przed Sądem Najwyższym, a więc także postępowania wywołanego wniesieniem skargi kasacyjnej. Przymus ustanowiony w art. 87¹ k.p.c. obejmuje wszystkie postępowania należące do właściwości Sądu Najwyższego. Pisma procesowe sporządzone z naruszeniem tego przepisu podlegają zwrotowi bez wezwania do usunięcia braków (art. 130 § 5 k.p.c.), a środki zaskarżenia, w tym skarga kasacyjna i zażalenie, podlegają - na zasadach ogólnych i również bez wdrażania procedury naprawczej - odrzuceniu jako niedopuszczalne, na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c., lub w wypadku zażaleń - w związku także z 394¹ § 3 k.p.c. Jeżeli natomiast środek zaskarżenia wniesie pełnomocnik, o którym mowa w art. 87¹ § 1 zd. 1 k.p.c., jest on obowiązany - najpóźniej przy dokonaniu tej czynności procesowej - dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa wraz z odpisem dla strony przeciwnej (art. 89 § 1 k.p.c.), które to pełnomocnictwo uprawnia go do działania za stronę przed Sądem Najwyższym. Dołączenie przez adwokata lub radcę prawnego umocowanego do sporządzenia i wniesienia skargi kasacyjnej prawidłowego pełnomocnictwa udzielonego przez stronę, którą reprezentuje - uwzględniając także istotę przymusu adwokacko-radcowskiego (art. 87¹ k.p.c.) - jest jednym z koniecznych wymagań formalnych tej skargi. W razie niespełnienia tego wymagania, sąd drugiej instancji wzywa o jego uzupełnienie w oznaczonym terminie, pod rygorem odrzucenia skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁶ § 1 w zw. z art. 398⁴ § 3 k.p.c. Termin wyznaczony do usunięcia braku formalnego pisma nie jest zachowany, jeżeli strona w określonym terminie w ogóle nie podjęła czynności uzupełniającej lub wprowadzi ją podjęła, ale mimo to brak nie został w całości uzupełniony (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 maja 2008 r., I CZ 34/08).

Z akt sprawy wynika, że – w związku z treścią postanowienia Sądu Najwyższego z 28 września 2022 r. (I CSK 1528/22) o zwrocie skargi kasacyjnej w celu podjęcia czynności zmierzających do usunięcia braku formalnego skargi kasacyjnej w postaci niewłaściwego umocowania pełnomocnika strony pozwanej –

Sąd Apelacyjny wezwał stronę pozwaną do uzupełnienia braku formalnego wniesionej skargi „poprzez przedłożenie pełnomocnictwa do reprezentowania pozwanego przed Sądem Najwyższym”. Podniósł, że pełnomocnictwo udzielone radcy prawnemu R.Ś. przez Dyrektora Zarządu [...] w Poznaniu K.O., legitymującego się pełnomocnictwem z 28 maja 2021 r., nie spełnia wymagań formalnych, albowiem z akt sprawy nie wynika, aby K.O. należał do kręgu osób wymienianych w art. 87¹ k.p.c., mogących zastępować pozwanego przed Sądem Najwyższym” (k. 906-908). Pozwany nie uzupełnił wskazanego w wezwaniu braku formalnego skargi kasacyjnej w sposób zgodny z tym wezwaniem. Z treści przedłożonego przez nią w celu wykonania wezwania dokumentu pełnomocnictwa z 14 listopada 2022 r. nr [...] udzielonego przez Prezydenta Miasta Poznania K.O. – Dyrektorowi Zarządu [...] w Poznaniu jednoznacznie wynika, że K.O. został ustanowiony pełnomocnikiem pozwanego na podstawie art. 86, 87 i 87¹ k.p.c. i umocowany do reprezentowania Miasta Poznania – Zarządu [...] w Poznaniu w postępowaniu kasacyjnym przed Sądem Najwyższym (k. 911). Sąd Apelacyjny dokonał zatem prawidłowej wykładni pełnomocnictwa z 14 listopada 2022 r. przyjmując, że stanowi ono pełnomocnictwo procesowe udzielone osobie niespełniającej wymagań wynikających z art. 87¹ k.p.c. Prawidłowo także przyjął, że zakres dalszego pełnomocnictwa procesowego udzielonego radcy prawnemu R.Ś. nie może przekraczać zakresu pełnomocnictwa głównego, co prowadzi do wniosku, że K.O. nie mógł na podstawie pełnomocnictwa nr [...] udzielić dalszego pełnomocnictwa procesowego, które skutecznie upoważniałoby do reprezentowania strony pozwanej w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

Wobec jednoznacznej treści pełnomocnictwa nr [...] przesądzającej o jego procesowym charakterze, nie ma także podstaw do uwzględnienia zażalenia w oparciu o argumentację dotyczącą art. 47 ust. 1 u.s.g., zgodnie z którym kierownicy jednostek organizacyjnych gminy nieposiadających osobowości prawnej działają jednoosobowo na podstawie pełnomocnictwa i w jego granicach, udzielonego przez organ wykonawczy gminy (wójta, prezydenta miasta), który reprezentuje gminę na zewnątrz (art. 31 u.s.g.). W orzecznictwie przyjmuje się, że pełnomocnictwo udzielone na tej podstawie prawnej dotyczy upoważnienia do czynności podejmowanych w sferze prawa cywilnego w zakresie składania oświadczeń woli w

odniesieniu do mienia komunalnego przekazanego we władanie danej jednostce, podejmowania czynności zwykłego zarządu, w tym bieżącego funkcjonowania jednostki i wykonywania zadań statutowych. Pełnomocnictwo takie stanowi podstawę do reprezentowania gminy w postępowaniu sądowym, jak również udzielenia pełnomocnictwa procesowego adwokatowi lub radcy prawnemu (zob. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 19 stycznia 1993 r., III CZP 160/92, OSNC 1993, Nr 6, poz. 102; postanowienie Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2008 r., II PZ 62/07, OSNP 2009, nr 5-6, poz. 64; wyroki Sądu Najwyższego z 21 czerwca 2005 r., II PK 312/04, OSNP 2006, nr 3-4, poz. 47 i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 732/22), jednakże jak to już podniesiono, nie zostało w tej sprawie przedstawione.

Z tych względów zażalenie podlega oddaleniu (art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.). Wniosek powoda o przyznanie kosztów postępowania zażaleniowego podlegał oddaleniu ze względu na niezłożenie odpowiedzi na zażalenie w ustawowym terminie (k. 957 i k. 982 akt sprawy).

[ał]